

Gheorghe CINCILEI
1936-1999

Maria Ciobanu

Muzeograf, critic de teatru, scriitor, manager de bibliotecă, militant al mișcării de eliberare națională.

S-a născut la 21 septembrie 1936, în satul Chetrosu, județul Soroca. A decedat la 1 septembrie 1999, la Chișinău.

A absolvit Universitatea Pedagogică „Alecă Russo” din Bălți, Facultatea Filologia Română și Limbile Străine în 1959. În 1971 a susținut doctoratul la Institutul de Artă Teatrală „A. V. Lunacearski” din Moscova.

Activitatea și-a început-o în calitate de actor la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți (1957-1958), ulterior a fost redactor-șef la Direcția de arte a Ministerului Culturii (1961-1963). Între anii 1963-1964 a deținut funcția de director al Bibliotecii Republicane de Stat (azi Biblioteca Națională).

În condițiile sistemului totalitar comunist a militat pentru restructurarea acestei instituții și revenirea la valorile naționale. În acea perioadă a fost fondat Clubul Literar „Miorița” pe lângă Bibliotecă, avându-i susținători pe bibliograful Vlad Chiriac și pe atunci studentul Mihai Cimpoi.

Cu ocazia sărbătoririi a 40 de ani ai RSSM, Biblioteca, împreună cu directorul Camerei Naționale și un reprezentant de la București, au organizat o expoziție de carte tipărită în România. Toate volumele expuse au rămas în colecția Bibliotecii Republicane. Ulterior a fost învinuit în mod deschis de naționalism românesc și destituit din post.

A fost omul acțiunii pentru crearea patrimoniului național tipărit. Este fondatorul și directorul Muzeului Național de Literatură Română „M. Kogălniceanu” (1965-1970). Și-a dat străduința pentru a crea un muzeu model, pentru valorificarea moștenirii literare prin organizarea unor expoziții în raioanele și orașele republicii, în regiunile Cernăuți și Odesa, prin stabilirea contactelor cu scriitorii și rudele celor dispăruți, inclusiv din România. Însă concursurile de creație, organizarea caselor muzeu „Alexandru Donici” (satul Donici, Orhei, 1966), „Alexei Mateevici” (comuna Căinari, Căușeni, 1968), seratele literar-muzicale ș. a. displăceau organelor comuniste, din care cauză a părăsit postul de director. O bună parte din colecțiile muzeului literar a fost sustrasă și nimicită de cenzură.

Pasionat de muzeologie, a înființat Muzeul Teatrului Național, muzee locale la Briceni, Ocnița, Călărași, Edineț, Dondușeni ș. a.

A creat, pe lângă Teatrul Academic de Stat „A.S. Pușkin” (actualul Teatru Național „Mihai Eminescu”), un muzeu, în care au fost expuse relicve de neprețuit din istoria acestui teatru.

A scris și a editat o carte, apărută în 1982 la Chișinău cu titlul „Teatrul Moldovenesc Muzical-Dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți”. În 1977 Consiliul Uniunii Scriitorilor din nou îi propune postul de director al Muzeului Literaturii Române „M. Kogălniceanu”.

S-a consacrat vieții teatrale, a publicat numeroase profiluri de artiști, valoroase studii și cercetări consacrate teatrului. Despre acestea ne vorbesc și posturile pe care le-a ocupat: funcționar al Uniunii Teatrale (1974-1989), profesor la Institutul de Arte (1991-1997), președinte al Ligii Criticilor Teatrali și cele peste 200 de publicații.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2006. – P. 290-291.

Bibliografie:

****Cincilei, Gheorghe.** Constantin Constantinov / Gheorghe Cincilei. – Chișinău : Timpul, 1985. – 64 p.

Cincilei, Gheorghe. O poveste a poveștilor / Gheorghe Cincilei. – Chișinău : Ed. Uniunii Scriitorilor, 1995. – 86 p.

***Cincilei, Gheorghe.** Teatrul Moldovenesc Muzical-Dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți / Gheorghe Cincilei. – Chișinău : 1982. – 116 p.

***Cincilei, Gheorghe.** Trifon Gruzin, artist al poporului din RSS Moldovenească / Gheorghe Cincilei. – Chișinău, 1982. – 38 p.

Providența artistului Eugeniu Ureche : actor, regizor, artist liric și plastic [07.03.1917-27.01.2005] / ed. : Ion-Gheorghe Șvitchi; text : E. Ureche, L. Cemortan, Gh. Cincilei. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – 168 p.

Cincilei, Gheorghe. Fala scenei noastre (Matei Millo, dramaturg / actor) / Gheorghe Cincilei // Viața satului. – 1993. – 9 oct. – P. 4.

Cincilei, Gheorghe. Gheorghe Asache și arta scenică / Gheorghe Cincilei // Basarabia. – 1992. – Nr 2. – 180-188.

Cincilei, Gheorghe. Magul scenei cu păpuși (Titus Jucov) / Gheorghe Cincilei // Flux : Cotid. naț. – 1998. – 9 sept. – P. 6.

Cincilei, Gheorghe. Un nume singular în arta scenică basarabeană (Veniamin Apostol) / Gheorghe Cincilei // Literatura și arta. – 1998. – 20 aug. – P. 6.

Cincilei, Gheorghe. Valeriu Cupcea (1929-1989) / Gheorghe Cincilei // Mesagerul. – 1999. – 12 mar. – P. 5.

Cincilei, Gheorghe // Ciocanu, Anatol. Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010 / Anatol Ciocanu, Valeriu Nazar, Sergiu Nucă [et al.]. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 128.

Pelin, Pavel. Gheorghe Cincilei / Pavel Pelin // Privitor ca la teatru : (carte despre artiști). – Chișinău : [S. n.], 2007. – P. 121- 128.

Ploșniță, Elena. Cincilei Gheorghe / Elena Ploșniță, Mihai Ursu // Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova / Elena Ploșniță, Mihai Ursu. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 71-72.

Țarălungă, Ecaterina. Cincilei, Gheorghe / Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității. Personalități / Ecaterina Țarălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 179.